
woorden. Van der Kaaden beaamde dat. Wisse kon niet blijven praten over een voorgenomen besluit en tegelijkertijd de gemoe-deren hoog op laten lopen. Hij kon na zondag niet meer terug, en Wisse stemde dat toe.¹⁴ Tot eind maart 1921 mocht hij nog in de pastorie blijven.

Afscheidsspektakel

Zondagmorgen 21 november 1920 werd er in de gereformeerde kerk van Driebergen een leesdienst gehouden, die middag preekte Wisse afscheid. Het hele land wist er inmiddels van. ‘De naam van ds. Wisse is dezer dagen op aller lippen. In de kerkelijke wereld is het schier enkel ds. Wisse wat de klok slaat’, constateerde de redactie van *De Rotterdammer* in een beschouwing.¹⁵ Belangstellenden waren in groten getale opgekomen, zelfs uit Amsterdam, Rotterdam en Kampen. Meerdere correspondenten van dagbladen hadden zich van een plaats verzekerd. Een uur voor het aanvangstijdstip stond er al een menigte te wachten. Toen de deuren opengingen, stroomde de kerk tot in de verste uithoeken vol. De mensen stonden opeengepakt in het stovenhok, de portalen en gangpaden en op de trappen en de galerij. Er viel een spektakel te verwachten, dat werd het ook. ‘De kerk leek wel een schouwburg’, verhaalde de correspondent van *De Rotterdammer*. ‘Zij was voor een groot deel gevuld met een vreemde, rumoerige, opgewonden en ’n bijkans vroolijke menigte. Er was “wat te doen”. En zoo was er veel op sensatie belust publiek aanwezig. Dames en heeren liepen en klommen over de banken.’ Honderden belangstellenden dropen af. Anderen trotseerden de winterkou en vatten buiten post bij de ramen en deuren in de hoop toch nog iets op te vangen.

De mensen binnen werden niet teleurgesteld. Toen eindelijk de dienst aanving, begon Wisse al spoedig verantwoording af te leggen voor zijn keus. Hij deed dat met Psalm 4:7: ‘Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? Verhef Gij over ons het licht uws aanschijns, o Heere!’ Nogmaals zette Wisse uiteen dat hij van kerkenraad en gemeente alleen maar goeds had ondervonden. De stap vroeg veel offers van hem. Met gevoel voor drama betoogde hij dat hij misschien spoedig zelfs droog brood zou moeten eten. Waarheen zijn weg zou leiden, wist hij niet. Maar in de binnenkamer was hij overtuigd. De afgelopen twee weken had het licht van God in zijn ziel gestraald. Ook voor volgende stappen wachtte hij op Zijn inspraak. Mogelijk stonden hem spot en negatieve publiciteit te wachten. Het oordeel daarover zou hij aan God overlaten. Werkelijk, zo bezwoer Wisse, hij ging kruipend uit de Gereformeerde Kerken en alleen wie zó kroop, kon zijn voorbeeld volgen.¹⁶

¹⁴ Notulen kerkenraad 15 november 1920.

¹⁵ *De Rotterdammer* 25 november 1920.

¹⁶ *Het Nieuws* 23 november 1920; *De Rotterdammer* en *De Standaard* 22 november 1920.